

misli tako ali vsaj e nako vse tisto učiteljstvo (in tudi ne-učiteljstvo), ki je črpalo sodbo o nas in o šolstvu iz naše srede, iz naših duš, ne pa zgolj iz dalje, iz svetlih višav ali pa iz neplemenitih namenov. Danes vem bolj nego kdaj prej, da so naše vrste velike in neprodorne, da uživamo odkrite simpatije tudi med slovenskim ljudstvom, ki sodi naše delovanje in prizadevanje z vse drugačnega stališča nego gotovi ljudje, od katerih se obračajo še tisti, ki so stali še pred polpreteklim časom ob njihovi strani.

In to je človeku najlepše zadoščenje, ki odmeri tisoč in več zamer! Zato pa pogumno naprej, zakaj dela je še obilo, in čakajo nas resni dnevi. In pripravili smo se že nanje!

Engelbert Gangl.

Kritikujoči glasovi.

Italijanske in slovenske šole. „Edinost“ piše dne 6. t. m. v 225. številki: Včerajšnji „Piccolo“ primerja postopanje vlade nasproti slovenskim in italijanskim šolam in prihaja s pomočjo svoje židovske logike seveda do trditve, da vlada podpira nezakonite zahteve Slovencev in postopa proti zakonitim zahtevam Italijanov. Te svoje trditve podpira židovski list z dvema zgledoma in pravi, da je vlada zaukazala goriški občini ustanoviti v Gorici nepotrebno slovensko šolo, dočim je tržaški občini zabranila ustanoviti prepotrebno italijansko šolo pri Sv. Ivanu.

Slovenska šola v Gorici, da je nepotrebna, ker se je letos vpisalo vanjo le 17 učencev. Kdor čita samo „Piccolo“ in slepo veruje njegovim trditvam, mu mora seveda pritrčiti da trdi v tem oziru popolnoma prav. Našim čitateljem pa je jasno, zakaj zahaja v to šolo tako majhno število učencev; ker smo o zadevi slovenske občinske šole že neštevilnokrat pisali in zadnjič celo pred nekolikimi dnevi. V to šolo ne zahajajo učenci edino iz tega razloga, ker jo je že italijanska občina tako priredila, da ne bodo hodili.

Postavila jo je namreč na skrajno periferijo mesta in v tako zgradbo, ki prav nič ne odgovarja zdravstvenim zahtevam. Da je pa v Gorici slovenska ljudska šola prepotrebna, dokazuje najbolj tamošnja zasebna ljudska šola, ki je prenapolnjena slovenske dece. Kdo torej trpi v Gorici škodo, Slovenci ali Italijani? In kdo je kriv, da goriški Slovenci trpe v tem obziru škodo, ako ne ravno tista vlada, kateri očita „Piccolo“, da favorizira Slovence, in katera noče prisiliti goriške občine, da bi ustanovila slovenskim otrokom v Gorici šolo na primernem prostoru in v zgradbi, ki bo odgovarjala temu namenu?!

Tudi o nepotrebosti italijanske šole pri Sv. Ivanu se je že dovolj govorilo in pisalo in bilo bi le škoda za čas in prostor, isto ponavljati. Sicer pa to nehote priznava tudi včerajšnji „Piccolo“, ko govori, da ne more nihče tržaški občini zameriti, da si — ako bi laška šola pri Sv. Ivanu tudi ne bila prav potrebna — dovoljuje v tem obziru „majhen šolski luksus“. Tu ga imate Žida in Italijana lepo skupaj! — Torej Italijani si smejo dovoljevati na naše slovenske stroške poleg mnogih drugih luksusov še luksus laške šole pri Sv. Ivanu, a mi pa moramo v kljub davkom, ki jih plačujemo v šolskem obziru — stradati! Oni luksus dveh italijanskih srednjih šol, za katere mečejo proč stotisočake in stotisočake, mi pa brez slovenske šole v mestu, dasiravno nam radi tega prav nič ne odbijajo na davkih! Lepa načela

to! Luksus na stroške drugih. Kaj zakoni, kaj pravica, kaj enakopravnost?! Kdor ima moč v rokah, ta lahko guli in odira onega, ki ga ima pod seboj, da si potem lahko dovoljuje — luksus. Na podlagi te najnovejše italijansko-židovske teorije pridemo slednjič še tako daleč, da tržaška občina zapleni in poproda vse imetje tržaških Slovencev, da si bo potem lahko dovoljevala luksus laške univerze in druge kulturne luksuse. Luksus je lepa reč, gospoda Italijani, kdor si ga lahko privoščja iz svojih sredstev; ali luksus, kakor ga razumevate in izvajate vi, ni nič drugega nego najnižje — lopovstvo!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za novomeški okraj ima dne 2. listopada 1903 ob 1. uri popoldne v dekliški šoli v Rudolfovem redni občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1.) Poročilo odbora. 2.) Račun za leto 1903. 3.) Volitev novega odbora. 4.) Slučajnosti. Če bi občni zbor zaradi pičle udeležbe ob 1. uri ne bi bil sklepčen, bo ob 2. uri in ob vsaki udeležbi drugi občni zbor, ki voli nov odbor.

Ante Požar, t. č. predsednik.

Štajersko.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje 8. listopada ob 11. dopoldne v Šmarju. Na vsopredru so med drugim: „O naši stanovski disciplini“, govori Strmšek in „Poročilo o zborovanju Lehrerbunda“ (Šumer, Vežjak). Ob 10. ima slavnostni odbor svojo sejo. K obilni udeležbi v ljudo vabi

Strmšek.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek dne 5. listopada 1903 dopoldne točno ob 1/11. uri v okoliški šoli s sledečim vsopredom: 1.) Zapisnik. 2.) Dopisi. 3.) Hospitacija v I. razredu dekliške šole. 4.) O metodi pevskega pouka v ljudski šoli.“ (Poročevalec g. Druzovič.) 5.) Posvetovanje in sklepanje o ustanovitvi čebelarskega društva za Ptuj in okolico. (Poročevalec g. Oton Riedel, ki se kot gost udeleži zborovanja.) 6.) Slučajnosti. K polnoštevili udeležbi v ljudo vabi

Fr. Šorn, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Risanje v ljudski šoli.*) Dasi ima ljudski učitelj pre-mnogo utemeljenih želja, si ne želi na pedagoškem polju vendar ničesar tako živo, kakor nekoliko stanovitnega reda pri risarskem pouku glede snovi, učbe in učnih načrtov. Črez 30 let že rišemo, kaj hočemo in kako hočemo; o uspehih — je bolje — da molčimo. Ni čudo, da je nastalo zaradi tega precej živahno gibanje in vrvenje, in sicer ravno v učiteljskih krogih skoro po vseh državah olikanih narodov.

Učitelji, strokovnjaki in obrtniki so edini in docela prepričani, da se mora odslej risanje v ljudskih šolah dostojno uvaževati in v večji meri gojiti in vaditi. Čas, potrebščine in boj za obstanek so prepričali strokovnjake in učnjake, da se z našim drugim — od fonetičnega mnogo izrazitnejšim — jezikom, to je z risanjem in risbami v ljudskih, meščanskih in obrtnih šolah nikakor več pasterkovati ne sme.

Risarjev in slikarjev umetni jezik govori molče tako nežno in strastno, popolno in prepričevalno, glasno in živo, da fonetični z njim niti približno ne more tekmovati. Runge pravi: „Ako bi mogel povedati, bi ne slikal.“

Kajkoli in kjerkoli se poučuje zato, da dosežemo nekaj smoter, nekaj formalni ali stvarni hasek: da se nakaj nau-

*) Naprošeni smo, da ponatisnemo ta spis, ki ga je priobčil letošnji „Popotnik“ v 9. številki. Uredn.

čimo, le pri risanju — tako trdi ogromna množica učiteljstva in nadzornikov — nismo dosegli v vsi novi šolski dobi nobenih uspehov, in to zato, ker se je poučevalo — ali pa tudi ne poučevalo, brez vseh naučnih in vzgojnih načel, brez vsakega načrta in brez vsake odbrane, določene ter otroškemu razvitku primerne snovi.

Risanje je bilo — in je še sedaj — prepuščeno neverjetnemu samovodstvu vsaki šoli, da, vsakemu posameznemu učitelju; vzajemnosti, principov in sistematike je redko kdaj zaslediti med učiteljskimi, da ne govorimo o dveh šolah. Potemtakem se ni čuditi, da smo početkom 20. stoletja z risanjem dosti na slabšem nego početkom 19., da smo strašno nazadovali in zato tudi v obrti za drugimi narodi daleč zaostali. Okolo l. 1820. je bila Avstrija za nadravnatelja I. Schalteja na Dunaju glede poudarjanja, terjatve in gojitve risanja po raznih šolah prva in edina med vsemi državami na kontinentu; Amerika, ki nas je sedaj tako nedosežno prekosila, je dobivala prvi pouk od nas. V tem, ko rišejo Američani, za njimi Angleži, Francózi in v najnovejši dobi Nemci že davno razne predmete, kakor nam jih ponuja priroda in življenje v otroškem okrožju, rišemo mi še trdovratno po pikah in mrežah raznovrstne trake, zvezde, pletevže, trikotnike in mnogokotnike, tapete in kroge — seveda vse s prosto roko — če nas učitelj gleda!

Da se taka neslana, morilna pedagoška piča učencem, ki nimajo prav nobenega apercipjujočega predstavnega zaklada za tako vsiljujočo se jim oglato in trakuljasto divjačino, gabi in jim vsako veselje in zanimanje do risanja zaduši, je umevno in umevno je naš risarski gorostasni poraz, ki se ga moramo danes po 33letni novi šolski dobi pred drugimi narodi sramovati. K sreči se je začelo žariti tudi na risarskem obnebjju.

(Konec.)

Vestnik.

Učiteljski konvikt. G. Janko Baraga, učitelj na Koroški Beli, je nabral dne 29. septembra t. l. ob praznovanju dvajsetletnice učiteljevanja nadučitelja Jožefa Ažmana iz Breznice 17 K 60 h, ki so jih zbrali Janko Baraga, Anton Potočnik, Štefan Podpac, Albert Moser, Ivan Čop in Natalija Kraupp.

Učiteljske vesti na Kranjskem. Nadučiteljcem so imenovani učitelji gg. Hinko Paternost iz Šmartna pri Kranju za Predosel, Avgust Pirc iz Borovnice na tamkajšnji šoli in Ivan Wittreich iz Starega Loga za Črmošnjice. Premeščeni sta učiteljici: Pavla Brezovškova iz Semiča v Dob in Pavla Čopova iz Senožel v Borovnico. V stalni pokoj je stopil nadučitelj v Krki g. Ivan Lobe; nadalje je imenovana za provizorično učiteljico absolvirana učiteljska kandidatinja gđc. Ivana Paternostrova za šolo v Borovnici. Za provizorične učiteljice so imenovane absolvirane učiteljske kandidatnje gđc. Julijana Kalinova v Knežaku, Marija Novakova v Hrušici pri Ljubljani in Angela Jakulinova v Prežganju. — Absolvirana učiteljska kandidatinja M. Detonijeva je imenovana začasno učiteljico v Rovtuh nad Logatcem. — Absolvirana učiteljska kandidatinja gđc. Marija Bučarjeva je imenovana za provizorično učiteljico in voditeljico v Nemški Loki v kočevskem okraju.

Učiteljske vesti na Štajerskem. Trirazrednica v Ljubnem se razširi v štirirazrednico. Za nadučitelje so nastavljeni: Fr. Lovrec iz Olimja v Podčetrtku, Ivan Rupnik iz Spitaliča na slovenski šoli v Vitanju in Jos. Lovrec od Sv. Urbana v Majšperku. Za učitelja-voditelja v Gor. Rečico pride Henrik Hribernik od Sv. Miklavža nad Laškim. Za stalne učitelje, oziroma učiteljice so nastavljeni: Jos. Widmoser iz Mar. Dev. v Puščavi za Marenberg; Jurij Lulek iz Koroške v Makolah, Boštjan Krotky iz Reke v Studenicah, Fran Jamšek iz Selnice ob Dravi na Vidmu, Rudolf Kalan iz Pišec pri Sv. Katarini v Trbovljah, Anton Hohnjec od Sv. Petra pod Sv. gorami v Hrasniku, Alojzij Bučar na dosedanem mestu pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju, Fran Cvetko od Male nedelje pri Sv. Andražu v Slov. goricah,

Marija Kos iz Negove v Makolah, Pavla Miklavec, dosedaj suplentinja v Makolah, za Črešnjevce, Antonija Valenčič iz Stranice v Šmartnu na Paki, Ivana Klemenčič iz Gotovelj v Galiji in Alojzija Cvetko pri Mali Nedelji za Št. Andraž v Slov. goricah.

Šolske novice na Koroškem. Učiteljici Ida pl. Lasehan v Stalu in Fr. Seyfried v Steinfeldu sta prestavljeni v Borovlje. — Šoli v Možici in Črni sta razširjeni v trirazrednici. — V Celoven so dne 12. oktobra otvorili ženski licej. Za celovška dekleta so se letos otvorili kar trije novi zavodi: žensko učiteljsko, nadaljevalni tečaj na meščanski šoli in licej. — Celovška gimnazija šteje letos 488, beljaška 255 dijakov. — Na šolah na Golšovem in Radišah je razpisano mesto šolskih voditeljev do 26. oktobra. Za obe šoli je deželni zbor dovolil krajevno doklado 300 K.

„Slovensko planinsko društvo“ je praznovalo dne 10. in 11. t. m. desetletnico svojega obstanka v „Narodnem domu“ v Ljubljani. „Slovensko planinsko društvo“ je izmed najsimpatičnejših naših društev, ki čuva naše slovenske planine pred grabljivimi rokami nenasitnih tujcev in narodnih sovražnikov. Pod večjim vodstvom predsednika, učiteljskega profesorja Fr. Orožna je storilo to društvo toliko, da se lahko s ponosom ozira na svoje desetletno plodnosno delovanje. Tudi slovenskemu učiteljstvu sodi nemajhna zasluga, da je „Slovensko planinsko društvo“ razvilo toli živahno in plemenito delavnost, saj so raznim njega podružnicam baš učitelji duša in kri. Spominjajmo se samo velikih planincev tovarišev Kocbeka, Šijanca, Mihe Kosa, Lisjaka itd. Slovenski učitelj je povsod, koder je treba delavnih sil v korist slovenski domovini.

Sub rosa. Nekje je nadzoroval deželni šolski nadzornik šolo, v kateri je poučeval učitelj, ki je bil „zgoraj“ slabo zapisan. Pristavljamo takoj, da se je to zgodilo nekje v nemški pokrajini. Nadzornik je hotel učitelja zbsti takoj v začetku, zato je zaukazal, naj zapoje učenci pesem: „Unser Wissen und Verstand ist mit Finsternis umhüllt“. Učitelj je seveda takoj pogodil, kaj je hotel gospod nadzornik, zato je precej sklenil, da se maščuje. Ko je bilo nadzorovanje končano in so bili tudi strogi gospod nadzornik zadovoljni, je ukazal učitelju, naj zapoje učenci v proslavo srečnega konca iz pesmi „Der lieben Sonne Licht und Pracht hat nun den Lauf vollendet“ kitico, ki se glasi: „Ihr Höllengeister, packet euch, ihr habt hier nichts zu schaffen“. — Zunaj šole je rekel nadzornik zaanca: „Glejte, kako me razumejo!“ — Spominjamo se enakega slučaja, ki se je pripetil pokojnemu Šimi (Zimi), ko je bil nadzornik v kamniškem okraju. V neki šoli mu je zapel v pozdrav zbor učencev primerno himno: „Nesrečna zima mrazi me, ker dolgo proč ne spravi se!“ Šima je to razumel, zato je vzel klobuk in odšel. Druge nezgode se ni zgodilo. — Dobro bi bilo, da bi za današnje dni začeli zlagati in skladati primerne slavospeve, ki bi jih prepevali ob prerazličnih prilikah in inšpekciyah. Tako bi svoje mnenje razodevali vsaj — sub rosa!

Ljubljanske ljudske šole. I. mestna deška petrazrednica v Komenskega ulicah ima 10 razredov in 508 učencev. II. mestna deška sedemrazrednica na Cojzovi cesti ima 13 razredov in 582 učencev. III. mestna deška petrazrednica na Vrtači ima 6 razredov in 272 učencev. Mestna slov. dekliška osemrazrednica pri Sv. Jakobu ima 16 razredov in 856 učenk. Dvorazrednica na Barju ima dva razreda in 124 učencev in učenk. Mestna nemška deška petrazrednica na Vrtači ima 5 razredov in 198 učencev. Mestna nemška dekliška osemrazrednica na Vrtači ima 11 razredov in 431 učenk. Vnanja ljudska in meščanska šola pri Uršulinkah ima 13 razredov in 583 učenk. Notranja ljudska in meščanska šola pri Uršulinkah ima 8 razredov in 337 učenk. Dekliška osemrednica v Lichtenturničnem sirotišču ima 8 razredov in 347 učenk. Zasebna petrazrednica v Marijanišču ima 5 razredov in 185 učencev. Skupaj 97 razredov, 4422 učenk in učencev.

Pomanjkanje učiteljev na Kranjskem je že tako veliko, da se morajo nastavljeni za učitelje osebe, ki nimajo nobene pedagoške izobrazbe. V krškem šolskem okraju so